

ارزیابی شرایط آسایش انسانی استانهای غرب میانی ایران بر اساس شاخص های زیست اقلیمی

جواد الواری^۱، فرامرز خوش اخلاق^۲

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد آب و هواشناسی سینوپتیک دانشگاه شهید بهشتی. javadalvari93@gmail.com

^۲ استاد یار اقلیم شناسی دانشگاه تهران ، دانشکده جغرافیا. khf1345@yahoo.com

چکیده

امروزه تعیین درجه تأثیر اقلیم بر روی فیزیولوژی انسانی و مشخص نمودن شرایط آسایش حرارتی از اهمیت بسیار زیادی در زمینه برنامه ریزی های توریسم و اکوتوریسم برخوردار است. احساس آسایش حرارتی در فضاهای بیرونی عامل مهمی است که به طور قابل توجهی فعالیت های انسان را در فضاهای بیرونی تحت تأثیر قرار می دهد. در حقیقت مقدار فعالیت انسان و چگونگی آن به میزان رضایت یا عدم رضایت وی از وضعیت بیوکلیمای موجود در فضای خارجی دارد بنابراین ایجاد وضعیت مطلوب آسایش برای انسان با استفاده از شرایط طبیعی موجود از نظر طبیعت گردی و اقتصادی اهمیت زیادی دارد. در این پژوهش، آسایش یا عدم آسایش انسان در غرب میانی ایران(همدان، لرستان، کرمانشاه) بر اساس مدل ها و شاخصهای زیست اقلیمی بیکر، دمای مؤثر، سوزباد، و دما رطوبت با استفاده از داده های آماری ۲۱ساله(۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰)مورد بررسی قرار گرفت و بهترین زمان برای انجام فعالیتهای محیطی وگردشگری در این منطقه تعیین شد نتایج پژوهش حاضر نشان داد که شاخصهای بیوکلیمایی مورد استفاده، توانایی آشکارسازی دوره های آسایشی و عدم آسایش غرب میانی ایران را دارند. بررسی ها نشان داد که از نظر زمانی ، در اردیبهشت، خرداد، تیر، مرداد، شهریور و مهر بهترین شرایط آسایشی برای انجام فعالیت های محیطی و گردشگری در غرب میانی ایران فراهم است ودر دوره سرد سال(آبان تا اردیبهشت)،این مناطق با داشتن هوای بسیار سرد تا سرد از محدوده آسایش زیست اقلیمی خارج هستند.

واژه های کلیدی: آسایش بیوکلیمایی، غرب میانی ایران ، بیکر، دمای مؤثر، سوزباد، دما رطوبت

مقدمه

آسایش انسان بیش از هر عاملی، تحت تأثیر وضعیت هوا و شرایط اقلیمی است (اقتباس از هوشور، ۱۳۶۵). از بین عناصر اقلیمی چهار عنصر دما، رطوبت، تابش و باد ، بیشترین تأثیر را بر انسان دارند. گردش خون، تنفس و همچنین عملکرد سیستم های عصبی تا حد زیادی تحت تأثیر این عوامل محیطی است (خالدی،۱۳۷۴،۲۴۸). آسایش در یک منطقه کاملاً نمیتواند بدست آید و برای افراد برحسب سن، سلامت، فعالیت بدنی، نژاد، میزان پوشش و همچنین براساس فصلهای مختلف سال و خوگیری به محیط به طور نسبی تغییر میکنند(محمدی،۱۳۸۶،۱۸۶). بیوکلیماتولوژی، علم مطالعه و ارزیابی تأثیر آب و هوا بر روی موجودات زنده اعم از گیاهان، جانوران و انسان است. با توجه به این گرایش منظور از شرایط آسایش، مجموعه شرایطی است که از نظر حرارتی برای ۸۰ درصد از افراد مناسب باشد؛ یا به عبارت دیگر انسان در آن شرایط احساس گرما و سرما نکند . حالت خنثی بودن حرارتی نیز شرایطی است که ارگانیسم انسانی می تواند بیلان حرارتی خود را به بهترین شکل موجود حفظ کند، بدون اینکه دچار کمبود یا مازاد انرژی شود. در شکل گیری شرایط آسایش انسان از دیدگاه اقلیمی چهار عنصر دما، باد، رطوبت و تابش نقش عمده ای دارند. در بین این عناصر دما و رطوبت تأثیر بیشتری در سلامت و راحتی انسان دارند و به همین دلیل بیشترمدلها و شاخص های سنجش آسایش انسان بر این دو عنصر استوار شده است. طی سالهای اخیر روش ها و مدلهای گوناگونی برای شناخت و درجه تأثیر عناصر اقلیمی بر روی ارگانیسم انسان ابداع شده است و در مورد سنجش شرایط آسایش و راحتی انسان پژوهش های متعددی انجام شده است. قدیمی ترین مطالعات شامل مطالعه مدل اولگی است که در دهه ی شصت با ارائه ی نمودار زیست اقلیمی به تعیین نقش جداگانه و مشخص عوامل پرداخت . او بر اساس آزمایشها و محاسباتی که در چهار منطقه مختلف اقلیمی آمریکا انجام داد، نتیجه گرفت